

A Trianonhoz vezető útról

A trianoni békediktátum az európai történelem egyik legvitathatóbb határozata és egyes következménye volt a magyarságról évszázadok folyamán itt kialakult képnek. Ennek a mindenképpen torz képnek kialakulásáért mi is felelősek vagyunk, de ezen túl is terhel minket a felelősség abban, hogy ezt a magyar nép, társadalom sajátos belső alakulása, a nemzet meghasonlása és végzetes megosztása is lehetővé tette. Ennek részletesebb megismerése, bevállása a mai napig is hiányzik történelmi tudatunkból, történelmünket összefoglaló kötetekből és tankönyveinkből. Asztalos Miklós történész egyik tanulmányában ezt úgy fogalmazta meg, hogy a XIII. században a nagy hatalommal rendelkező főurak „*rendi nemzet*”-e nemcsak az ország vezetését sajátította ki magának, hanem a történelmi szemléletet alakító történetírást is. Ettől kezdve szinte máig több történelmi tény és következményeit ennek a kapzsi hatalmi körnek a szemszögéből ítélünk meg, illetőleg erőszakkal is töröltünk történetírásunkból. Ezeket a vitatható, vagy elhallgatott tényeket sorolom itt fel, és csak utalok néhány, állításaimat igazoló forrásra.

A magyarságot és múltját a körülöttünk és a tőlünk nyugatra lévő országok nem egy történelemkönyvében így jellemzik még a XX. században is: keletről jött, az Európát fenyegető nomád népek egyike, mint a hunok, avarok, tatárok, törökök, melyek minden, letelepült európai népet és azokhoz kapcsolódó kultúrát megvetettek, és kegyetlenül pusztítottak. Nem ismerték a földművelést, az ipart és a művészeteket sem, mindezeket a mai napig is az itt leigáztak utódaitól vagy szomszédaitól tanulták el, miután első királyuk, karddal és keresztel, tehát hatalmi kényszerrel, politikai megfontolásból, ezer évvel ezelőtt megtérítette a magyarokat a nyugatról behívott papok segítségével. Ezt, vagy ehhez hasonlót találunk ma is hazai szerzőktől és itthon kiadott kézi- és tankönyvekben (Pulszky Ferenc, Hóman–Szekfű, Deér József és a Magyar Tudományos Akadémia által 1995-ben kiadott *A magyarok krónikájában* is).

Az igazság röviden: A VIII. és IX. században a Kárpát-medencében államot alapító magyarok már korábbi szállásterületeiken is magas színvonalú mezőgazdasági kultúrával rendelkeztek, melyről az arab és perzsa utazók is említést tesznek, megjegyezve azt is, hogy a természettel együttműködő, öntöző vízgazdálkodást is ismerték. A magyar nyelv földműveléssel kapcsolatos szakkifejezéseinek nagy többsége (termelvények, eszközök, munkálatok stb.) is honfoglalás előtti, amint a keresztény vallás legfontosabb fogalmai is: *Isten, menny, áldás, béke, ima, boldog, kegyelem* stb. és a honfoglalás idejéből származó kevés teljességgel feltárt sírban talált fémkeresztekből 12 is látható volt a Nemzeti Múzeum ezredéves emlékkiállításán. Semmi emléke, nyoma nincs a nép erőszakos megtérítésének és áldozatainak, ezekről még Szent Gellért sem szólt itthon írt munkáiban sem. Koppány is keresztény volt már, de annak idején mégis „*pogány lázadó*”-nak nevezték a király és az idegenek ellen felkelteket. Szent István harcaiban a legyőzött ellenségnek, például Konrádnak és a lengyel katonaságnak is úgy kegyelmezett meg, hogy ezt a tettét még az ellenségesekként ismert kortársak is csodálattal vették tudomásul és egyedülállónak jegyezték fel. (Ezek után Trianonban, és azóta, napjainkban is nemegyszer emlékeztetnek arra, hogy Ausztria mentette meg Európát a kegyetlen, barbár, keleti hódítóktól, a hunoktól, avaroktól, magyaroktól, tatároktól és a törököktől.)

A Kárpát-medencében alapított ország mintegy három évszázad alatt csodálatra méltó fejlődést mutatott. Gazdaságban, katonailag, műveltségben és lakosainak lélekszámában is utolérte nyugati szomszédait. A XIII. századra azonban, a leghatalmasabb földesurak a

királyok ellen fordultak. Ekkor ugyanis nagy kereslet támadt a Magyarországon kitenyészett és tömegesen, saját lábán Nyugat-Európába exportált marha iránt. *„Bekapcsolódtunk Európa külkereskedelmébe!”* – olvashatjuk erről, mert nemcsak az ország irányítását sajátította ki a *„rendi nemzet”*, a hatalmasok számszerűen kis csoportja, hanem a történeti tudatot alakító történetírást is. Ez a marhaexport ugyanis óriási nyugati pénznyereséget jelentett nekik, ezért a nagyurak egy része mind több legelő megszerzésére törekedett, amin felhizlalhatták ökreiket, és birtokaik növelésére egymás ellen is harcolni kezdtek. Ennek során, különösen az Alföldön, virágzó, sokoldalúan gazdálkodó falvak sorát pusztították el és változott a kultúrtáj pusztá legelővé. (Ennek a folyamatnak részleteit csak a legújabb kutatások tárták föl, több száz ekkor elpusztult falu nevét és helyét is megtalálták a régészek segítségével. Debrecen újkori határába mintegy 30 elpusztult falu földje került, és a Hortobágy területén is több, templomos falu állt. A termékeny, sűrűn lakott Alföld ekkor és ettől lett sztyeppévé, melynek területén később néhány nagyhatárú mezőváros jött létre. Régebbi történetírásunkban az áll, hogy a magyarság azért foglalta el az Alföldet, a Kárpát-medence közepét, mert itt hasonló pusztát talált, mint ahonnan ide jött!) IV. Béla királyunk már eredményesebben szállt szembe az országot pusztító *„feudális anarchia”* képviselőivel, ezért a főurak meggyűlöltek, egyenesen várták a tatárok betörését, hogy azok megverjék a királyt. Amikor Batu közeledtével a király körülhordoztatta a hadbahívó véres kardot, nem mentek el embereikkel a meghirdetett helyre. Erről a tényről két külföldi kortárs is megemlékezett. A tatároknak behódolt kijeji vezér, Demeter egyenesen úgy fogalmazott, leborulva Batu kán előtt ezt tájékoztatva: *„Ne félj már a magyaroktól! Az ország meghasonlott, az urak a király ellen fordultak, és az így meghasonlott népet az Isten sem segíti győzelemre.”* A kán erre összehívta vezéreit és elhatározta a *„gazdag”* magyarok megtámadását. Ráadásul az urak egy része behívta az osztrák herceget, aki megölte Köntönyt, a kunok fejedelmét, családostul, aki a magyar király leghűségesebb híve volt. Ezután a kunok pusztítva kivonultak dél felé az országból. (Ha ott lett volna a kunok könnyű lovassága Muhiná!...) A főurak, a rendi nemzet volt az *Aranybulla* kivívója a nép érdekeit velük szemben érvényesíteni kívánó magyar király ellen. A népet is nyomorgató, kapzsi főurak ellen később több levert jobbágymegmozdulásról tudunk, miközben az egész Európát meghódítani készülő török sereg egyre közelebb jutott határainkhoz is. Hunyadi János volt az, aki felismerte, hogy ennek a kapzsi *„rendi nemzet”*-nek nincs meg az ereje a török támadás elhárítására, ezért az egyháziak segítségével a köznéphez fordult, fellekesítve azokat a támadó pogány ellen. A fegyverekkel rosszul felszerelt, harcban járatlan jobbágyparasztokkal, akiket alvezéreivel vezetett, felszabadította Nándorfehérvárt a török ostrom alól. A török volt az akkori világ legerősebb hadserege, melyet maga II. Mohamed szultán vezetett egész Európa meghódítására. (Az ostromló törököket francia és német zsoldostüzek is támogatták az akkor legmodernebb ágyúkkal a magyarok ellen. Európai összefogás?!) A főként jobbágyokból álló hadsereg lélekszámában nagyon sokat veszítve győzött, de csaknem félévszázadra mentesítette Európát a török fenyegetéstől. Az 1456-os Nándorfehérvári diadalt az egész keresztény világ megünnepelte a déli harangszóval.

A XVI. század elejére újra felerősödött a török és újra Európa ellen indult. A csak saját gazdagodásával törődő kapzsi főurakkal szemben, akik pártokra szakadva egymás ellen is küzdöttek, a Hunyadi Jánoshoz hasonló, az egész nép ügyét szolgáló urakban tudatosult, hogy az ő nemesi felkelésük képtelen ellenállni a töröknek. Egy második Nándorfehérvári győzelemben reménykedve, Bakócz érsekkel az élen, újra a vitézségüket már bizonyított köznéppel keresztes hadjáratában bíztak. A vitézségével már kitüntetett Dózsa Györgyöt bízták meg a Pest alatt összesereglett jobbágyokból és szegényebb kisnemesekből összejött

sereg vezetésével. A nagyurak egy része, akik megrettentek attól, hogy az általuk többször megalázott és megzsarolt jobbágyok kezébe fegyver kerülhetett, kegyetlenül megakadályozták jobbágyaik csatlakozását a sereghez, nem egy esetben azoknak, akik mégis lelkesen elmentek, otthon maradt családtagjaira támadtak, de megakadályozták a hadsereg szervezését és élelmezését is. A török ellen az ország különböző részeiből mégis összeverődött szervezetlen jobbágycsapatokat megtámadták fegyvereseikkel, és visszavonatták Bakócz érsek lelkesítő felszólítását is. Az ugyancsak a török ellen, Dózsával a török felé induló szerb csapatok vezérét, Sziljanovics despotát megnyerve maguknak, megtámadták a parasztsereget kísérő és ellátni próbáló asszonyok táborát Hájszentlőrincen és azt a városkával együtt elpusztították. Ezután a még nagy részében szétszórtan dél felé haladó csapatokat felszólították a hazamenetelre, mindenféle ígéretekkel tárgyalásra hívva vezetőiket, hátba támadták azokat. Végül Dózsa Györgyöt és vezető társait sikerült foglyul ejteni és kegyetlenül, nyilvánosan kivégezni. Az ezt követő megtorlás során korabeli becslések szerint is több ezer jobbágyot is megöltek 1514-ben, többet, mint a törökök 1526-ban Mohácsnál. A mohácsi vereségnek ezenkívül a nemesi erők megosztottsága is oka volt,

Napjaink történelmi vitáiban is néha megjelenik az az egyszerűen hazugságnak nevezhető vélemény, hogy az összegyűlt parasztok királyukká választották Dózsát és kegyetlenül megtámadták az urakat. E pusztításoknál is nagyobb kárt okozott az ezután kialakított és Werbőczy *Hármaskönyvében* – amit ma is néhányan remekműnek tartanak – megfogalmazott, soha országgyűlésben meg nem szavazott, mégis a gyakorlatban ezután még három évszázadon át érvényesülő törvény: a jobbágy örökös szolgaságra van ítélve, nem birtokolhat saját földet, sem fegyvert, tizeddel, robottal és más szolgáltatásokkal adózik földesurának, aki egyben minden ügyében bírja is jobbágyainak. Jobbágy gyermeke nem tölthet be magasabb egyházi tisztséget sem. Az így megalázott és elvileg a magyarságból is kitagadott jobbágyság a hódoltság egész ideje alatt sokféleképpen küzdött a török ellen, míg más, török által meghódított nép tagjai készek voltak együttműködni a megszállókkal, sőt, támogatni is azokat, más, a töröknek ellenálló népekkel szemben. Így szállhatták meg a szerbek az ország török hódoltságba eső területeit, melyről napjaink szerb történetírásában azt olvashatjuk, hogy a szerb nép legnagyobb területi elterjedését a török időkben érte el, ennek a Nagyszerbiának a határai addig terjednek, ameddig szerb temetők találhatóak, vagyis északi határa a Balaton—Kecskemét—Maros vonala. Ezt a területet Lipót császár is odaígérte nekik, mikor a török hatalom gyengülésekor a szerbek megkeresték Bécsset, hogy támogassa őket egy esetleges török elleni felkelésben. E meghatározott terület a magyarság számának megfogyása és az ide betelepült szerbek többsége miatt, ma Szerbia része lenne, ha nem lett volna Rákóczi-felkelés (*Rákóczi tükrök*. Szerk.: Köpeczi Béla és Várkonyi Ágnes). Az egykori hódoltsági területen maradt magyar parasztok, akiket ma „*partizánok*”-nak neveznénk, voltak a „*hajdúk*”, amint azt számos régi iratban, a levéltárakban megtaláltam. A császári udvar néha még a törökkel is összefogott a magyarokkal szemben (Vasvári béke, a Wesselényiről elnevezett összeesküvés és megtorlás.) A harcok után megkezdett betelepítések során az idegenek, elsősorban a németek, a magyarokkal szemben több kedvezményt is kaptak.

A török alól felszabadult ország elsősorban a főurak, nagybirtokosok gabonakivitelével gazdagodhatott meg. Ezt a gabonát, elsősorban búzát és zabot a jobbágyok különböző minőségű tizedeiből nehéz volt összegyűjteni, ezért arra törekedtek, hogy a jobbágytelkekre fel nem osztott területeken a saját kezelésű, robottal és cselédek munkájával művelt, úgynevezett majorsági vagy allodiális birtokaikat szaporítsák. A jobbágyoknak kiosztott földet azonban nem vehették el, csak a közös használatukban maradt erdőket, árterülete-

ket, réteket és vizeket. Ha az erdőt kiirtották, az árterületeket megvédték a elöntéstől és a réteket, legelőket felszántották, az ott termelt gabona egyforma minőségű volt és nem csak egy tizede, hanem az egésze a földesúré lett. Ezt a kisajátítást Mária Terézia úrbéri rendelete tette lehetővé 1767-ben. 1720 körül még az ország gabonatermő területének alig 5%-a volt majorságként művelve, 1790-ben volt olyan megye, melyben ez elérte a 40%-ot, miközben az erdők 90, az árterületek és rétek 40–50%-a lett majorsági birtokká. A földesurak ezzel tönkretették a köznép, a jobbágyok több évszázad folyamán kialakított, a természeti folyamatokkal együttműködő, sokoldalú gazdálkodását, mely összességében háromszor, ötször annyi értéket állított elő az emberi szükségletek fedezésére. Az időszakosan vízzel elöntött területeken halak, különösen a ponty talált ivásra jó feltételeket. A vizek be- és kimozgását mesterséges csatornák, fokok biztosították. A jobbágyok által sokoldalúan művelt erdőben, árterületen ma már elképzelhetetlen mennyiségű gyümölcs termett és mindenféle használatra alkalmas különböző fafajta, köztük maktkermők és 2–3 évenként csonkolva igen értékes lombtakarmányt adók. A fák védelmében felnövő, takarmányt adó más növények, fűfajták, nád és gyékény is volt és igen jelentős méhészkedést is folytattak. Ezt a sajátosan művelt erdőt nevezték magyarul *pagony*nak, amit Észak-Európában svédül, dánul, németül *ange*-nek, *Laubanger*nek neveztek. Ezeket még a híres tudós, Linné is megcsodálhatta Gotland szigetén járva. A jobbágyok, érthetően, nem akarták mindezt átadni a földesuraknak és lemondani e területek gondozásában kialakult közösségi tevékenységről sem. Volt, ahol a földesúr kivágatta a gyümölcsfákat, vagy egyszerűen kivégezte az erdőhöz ragaszkodó jobbágyok vezetőit. A XVIII. században még nem volt vasút, hogy azon a Nyugat-Európában igen keresett fát ki lehetett volna szállítani, de a földesúr a megszerzett erdőbe hamuzsírétőket hívott és ez a kis mennyiségű, drága nyersanyag az üvegyártás alapja lett.

Történetírásunk avval dicsekszik, hogy Európában az elsők között Mária Terézia volt, aki az okszerű erdőgazdálkodást szabályozó törvényt hozta, amelynek értelmében, lehetőség szerint egy fajta és egy korú fákból álló erdőket neveltek fel. Ugyancsak az ő idejében kezdődött meg nagyobb folyóink árterületeinek megvédése az elöntéstől. Ez is a nagybirtok majorsági gazdálkodását szolgálta. Terv volt a Balaton kiszáraitására is, hogy medrében a földbirtokosok gabonát termelhessenek. A XIX. századig nagy erővel végzett vízrendezés csak a hollandiaihoz mérhető méreteiben, és ezt történetírásunk „*második honfoglalás*”-nak is nevezi, mert az Alföld gabonatermő területe egyharmadával gyarapodott. Az elkülönözéssel és különösen a közös területek kisajátításával a sok tekintetben, még anyagiakban is kiegyensúlyozott, működő faluközösségek tönkrementek, és az aránylag kisebb gabonatermő jobbágytelek- részen gazdálkodók nagy szegénységre jutottak. Így született meg a hárommillió koldus és másfélmillió kivándorló Magyarországa.

A jobbágyfelszabadítás is csak a nagyobb jobbágytelekrészről használó parasztokat tette független kisbirtokossá, a kisebb telekrészről használok és csak a közösségben használt közterületekből élők nyomorba süllyedtek. Azok, akik e szegények érdekében felléptek, kisebbségben maradtak, ez önmagában is meggyengítette az országot hazájuknak tekintők számát és erejét.

A Mária Terézia idejében végrehajtott úrbéri rendezést Erdélyben, mivel az akkor még a Habsburg Birodalom külön tartománya volt, nem hajtották végre. Itt a magyar és a német földesurak tömegesen kergették el magyar és székely származású jobbágyaikat, hogy helyükre románokat telepíthessenek be. Erről egy 1768-ban kelt, a Bécsi Hadilevéltárban őrzött folyamodványban olvashatunk. A német nyelven író, magát meg nem nevező szerzője figyelmezteti az udvart, hogy ezzel a tartomány katonai ereje is csökken. Vannak olyan fal-

vak – írja –, melyekben 20–30 éve még egy román sem lakott, most már román többségűvé válnak. Elsősorban a Mezőségben kerültek a románok többségre, ahol a kiürített magyar falvak szántói helyén is juhokat legeltettek, mert annak a földesúrnak járó gyapjúadóját az könnyebben tudta értékesíteni. Erre az említett beadvány nem tért ki, de ehhez hasonló-ról magam is tanultam az 5. gimnáziumi osztályban, arról, hogy a földesurak Angliában is elkergették földművelő jobbágyaikat, mert e területen birkák legeltetésével nagyobb jövedelemhez jutottak. A Mezőség lakosságcsereje a táj természeti környezetét, képét is megváltoztatta. Az egykori erdők és művelt földek helyét kopasz pusztává változtatták a túl nagyszámú birkanyáj. Az esőzések lehullott vizét nem tudta már a növényzet visszartartani, ezért ma óriási vízmosságokat is láthatunk a kopár domboldalakon, melyeket még régi elnevezésükön: Almás, Tölgyes stb. ismernek. A XVIII. századi, úrbéri rendezésre itt az Erdéllyel való egyesítés kivívása után került sor, az 1871-ben a magyar országgyűlésen hozott „arányosítás” törvénnyel. Ezzel a minden székely lakost megillető erdőhasználati törvény helyett a völgyekben nagyobb földbirtokkal rendelkezőknek osztották ki a havasokat, a kisbirtokos közszékely falusi kis földje arányában kapott, ha kapott, egy-kétholdas erdőrészt a legtávolabb lévő havasokban. Ez becslések szerint mintegy 200 000 székely kivándorlását okozta, akik nem tudták a kimérés költségeit sem megfizetni. A nekik hitelt adó magyar bank aztán csendőrékkel kergettette ki házaikból az eladósodottakat, akik kis motyójukat egy tehénke hátára vetve, gyermekeikkel nekivágtak a Kárpátokon túli útnak. Ezek már nem tudtak Moldvában földet szerezni, nagy részük az akkor gyorsan fejlődő Bukarestbe vándoroltak ki napszámosnak. (Azt is hallottam erről, hogy ezzel lett Bukarest Budapest után a legtöbb magyar lakosú város.)

Ugyanebben az időben a bukaresti román ifjúság kezdeményezésére megalakították az erdélyi románok értelmiségével az Albina (méhecske) nevű bankot, mely minden magyar ház- és földingatlant vásárló románnak kamatmentes kölcsönt adott. Mindez említve sincs a magyar történelemkönyvekben.

Az úrbérendezés legnagyobb, és az ország későbbi sorsát megrontó bűne az volt, hogy a szétvert faluközösségek kisbirtokosai is születéskorlátozásra, vagyis nemzeti öngyilkosságra adták magukat. Ennek legismertebb területe a Dél-Dunántúl (Ormányság, Dráva-szög és Somogy) lett, mely területek egykor a magyar nép és műveltség legerősebb tája volt. A török alatt is őrizte magas műveltségét. Itt tevékenykedett Sztárai, Szkárosi, Szegedi Kis István és sok más ismert reformátor és tanító. Bő gyermekáldásával fenntartotta az alföldi mezővárosok lakosságszámát, amint azt összeírások bizonyítják. (Köztudott, hogy minden nép parasztságával gyarapodhat és városi, „urbánus” lakóival fogy.) A faluközösségek szétverése a magyar nyelvterület több részén is megindította az „egykezés”-t. A Dunántúlon, a Felvidéken, a Partiumban és Erdélyben is. Ez nagyobb népességvesztést hozott magával, mint a két világháború. Mert ez is a magyar nép meghasonlásának a következménye volt.

A kiegyezés is a „*rendi nemzet*” gazdag és önző főurainak egyik bűne. Benne biztosították a hitbizományok fönntartását, minden lehetséges reform, földosztás elvetését, lemondva az önálló magyar hadseregről, és külügyi tevékenységről.

A XIX. század végén megjelennek hazánkban azok a törekvések, hogy a *Rerum novarum* pápai enciklika szellemében keresztény-szocialista pártok képviseljék a szegényeket. Ezeket a XX. század elején „*lázadók*”-nak nevezték, vezetőiket börtönbe vetették, és az ellenük létrehozott Katolikus Népszövetség eszméiket is üldözendő eretnekségnek kiáltotta ki.

Egy bajor közigazdász, aki hazánkat a XIX. század közepén bejárta, könyvet írt rólunk. Ebben azt olvashatjuk többek közt, hogy Magyarország az ellentétek országa, mert a rekkenő meleg és szárazság után árvizek öntözik meg földjét. Ezt most a folyamszabályozá-

sokkal megakadályozták, az ország nagy kárára. „Ugyanígy az országban hatalmas hercegi nagybirtokok terpeszkednek, a másik oldalon pedig kiskisföldű, szegény parasztok tömegei nyomorognak. Nincs középosztály, nincs nemzet.” (Ditz Henrik) Nincs középosztály, mely támogatná a tehetségeket és megszervezné politikai érdekeik védelmét. Így megosztva ért minket az első világháború, mely egyáltalán nem a mi ügyünk volt, de a kiegyezés következtében ebben is az osztrákokkal kellett tartanunk. Ebben a háborúban a magyar lakosság egészéhez viszonyítva a katonák legnagyobb százaléka pusztult el, esett el a harctéren, nem csak oroszok, hanem románok, szerbek, olaszok, még a franciák ellen is. (Például Verdunnél is, ahol a magyarok vitézségétől várták a németek a francia vonal áttörését.) Nem volt egység a parasztok, a polgárság és a vezető értelmiség és gazdag urak közt, a közös hadsereg tisztjeink nagy része nem magyar volt. A megalázott paraszt, törpe birtoka holdjai után több bért fizetett, mint a nagybirtokos gazdag ezer holdjai után (holdanként).

A háború végén a trianoni szerződés értelmében még az osztrákok is kaptak a magyar földből, és egy francia diplomata kijelentette, hogy nincs magyar nép, csak magyar urak vannak és őket kiszolgáló kegyetlen csendőrök, akik a szegény népet, a szlovákokat, románokat, szerbeket, svábokat nyomorgatják. Nem kell nekik országot adni, annyit sem, mint amit Trianonban meghagytak nekik.

Hasonló érvelést találunk a Beneš-dekrétumban is megfogalmazva. (Ne feledjük, a rendi nemzet urai is megtagadták a parasztok magyarságát a XVI. századtól.) Egészen más lett volna a sorsunk, ha nekünk is van, a nyugat-európai nemzetekhez hasonlóan, egy, a parasztok, az értelmiség és a keresztény gondolkodású urakat is egyesítő keresztényszocialista pártunk. Nem juthatott volna uralomra a kommunista hatalom sem, és utána olyan kormány sem, amelyik elzárkózott a szegénység védelmi képviselőjétől, a földosztástól, a háborút végigharcolók megjutalmazásától is. Ahol volt ennek ellenére összefogás, ott még a trianoni határozatokkal szemben is magyarnak maradt Sopron, Balassagyarmat, Kercaszomor.

Ezután csak a kommunisták és nyilasok hirdettek földosztást. A több száz éves megosztottságunk miatt Európában a legnagyobb arányban hazánkban maradt meg a nagybirtokok védelme és a parasztok további megvetése.

Trianon nem a kiismerhetetlen végzetet jelenti, hanem évszázados megosztottságunk következménye. Ma is Európa legjobban megosztott, közösségek nélküli, elmagányosodottakból álló országa vagyunk, ez tudományos kutatások elvitathatatlanul megállapított ténye (Kopp–Skrabski 1993). Problémáink megoldására még békés, tárgyilagos vitáink is alig vannak, csak elítélések és minősítések.

Trianon arra emlékeztessen minket, hogyha összefogunk, akkor a világ legnagyobb hatalmai ellen is eredményesen küzdhetünk méltóbb jövőnkért. Ehhez azonban fel kell tárunk népünk igaz történetét és meg kell hallgatnunk, idéznünk és tanítanunk is és nem üldöznünk azokat, akik tényekkel bizonyítják az eddig elhallgatott történeti igazságokat (például Málnási 1959, Berlász 2010, Simon 1903; összefoglaló áttekintése: Andrásfalvy 2010).

Andrásfalvy Bertalan

Irodalom. *Andrásfalvy Bertalan*: A magyarságkép torzulásai a világban és bennünk. Keszthely, 2010; *Asztalos Miklós*: II. Rákóczi Ferenc és kora. Budapest, 1934; *Berlász Jenő*: Erdélyi jobbágyság, magyar gazdaság. Válogatott tanulmányok. Budapest, 2010; *Deér József*: Pogány magyarság, keresztény magyarság. Budapest, 1993; *Ditz Henrik*: A magyar mezőgazdaság. Pest, 1869; *Glatz Ferenc* (szerk.): A magyarok krónikája. Budapest,

1995; *Hofer Tamás*: Az alföldi marhatenyésztő monokultúra kialakulása... In *Antropológia és/vagy néprajz. Tanulmányok két kutatási terület vitatott határvidékéről*. Budapest, 2009; *Hóman Bálint–Szekfű Gyula*: Magyar történet. I.–V. Budapest, 1941–1943; *Kopp Mária–Skrabski Árpád*: Magyar lelkiállapot. Budapest, 1993; *Köpeczi Béla–R. Várkonyi Ágnes*: Rákóczi tükrök. naplók, jelentések, emlékiratok a szabadságharcról. Budapest, 1973; *Málnási Ödön*: A magyar nemzet őszinte története. München, 1959; *Pulszky Ferenc*: Kisebbségi dolgozatai. Budapest, 1924; *Simon Péter*: Székely kirándulás kivált vallási, nemzeti és közgazdasági szempontból. Budapest, 1903.

„Ezeréves szenvedés” és évszázados tragédia

1. Trianonról és a Trianon utáni évszázad tragédiájáról már sok ezer oldalnyi írásmű született, köztük egész sor közlemény a honismeret-helytörténet szemszögéből világította meg a problémakört. Joggal tehető föl a kérdés: van-e, lehet-e még olyan szempont, amely nem a korábban leírtak kivonatolására, megisméltésére épül. E sorok írója – mint sok tízezren mások is – azok közé tartozik, akiknek családja tragikusan megszenvedte a legutóbbi évszázad országcsönkítésait. De nem a „magánsérelmek” keserűsége befolyásolja az alábbiakban leírtakat.

Közhely, hogy politikailag átgondoltan és módszeresen kitervelték a Monarchia és Magyarország feldarabolását. A Monarchia területe az I. világháború kitérése előtt több mint 676 ezer km² volt, lakossága meghaladta az 51 milliót. Európában a terület nagysága szempontjából ezt csupán Oroszország múlta felül, lakosságát tekintve Oroszország és Németország (65 millió) után a harmadik volt a sorban. Franciaország és Nagy-Britannia hátrányát viszont sokszorososan ellensúlyozta kiterjedt, jelentős népességű gyarmatbirodalmuk. Ezzel szemben nem lehet eléggé hangsúlyozni azt a tényt, hogy a Habsburg Birodalom, s annak 66 éven keresztül uralkodó feje, Ferenc József mereven és egyértelműen elhatárolódott a gyarmatszerzés minden fajtájától, noha ahhoz a szükséges eszközei meglettek volna!

Németország és a Habsburg Monarchia szövetsége olyan gazdasági és katonai erőt jelentett Európában, amelynek megtörése egyfelől Nagy-Britannia és Franciaország, másfelől a cári Oroszország (az antant) számára elsődleges érdeknek számított. Háborús tervük kiindulási alapját gondosan megtervezték: azt a látszatot kelthették a szarajevói merényletre várható Ferenc József-i válasszal, hogy a Monarchia a háború kirobbantója. A cseh, a szlovák, a horvát, a szerb és a román politikusok még tovább is „szűkítették” a háborús felelősség kérdését: Magyarország és általában a magyarok a fő felelősök, akik a Kárpát-medencében élő nemzetiségeket ezer év óta kegyetlen módon elnyomják, erőszakkal beolvasztják.

Az utóbbi száz év alatt az „ezeréves szenvedés” mítosza az utódállamok többségi lakossága körében az oktatás és a politika által a tudatukba sulykolt, megkérdőjelezhetetlen alapigazsággá vált. Mind az idősebb, mind a fiatalabb korosztálynak az a meggyőződése, hogy a magyarok ezer esztendőn keresztül valamennyien urak voltak, a nemzetiségi pedig szolgák, jobbágyok. Aki ezt tagadja, az állását is elveszítheti, mint nemrégiben egy fiatal